

Lisa 10. Valikõppeaine „Karjääriõpetus“

1. Üldalused

1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmäärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

1.2. Õppeaine kirjeldus

Karjääriõpetuse ainekava õppesisu ja õpitulemused on esitatud klassiti õppekava 2. peatükis. Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb ühest 35 tunnisest kursusest. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised. Karjääriõpetust õpetatakse 7. klassis (1 tund nädalas). Aines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjõuturule sisenemiseks ja parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uut põlvkonda ei piiraks stereotüüpsed soorollid, mis on mingis kultuuris ja ajaperioodil välja kujunenud üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta. Naiste ja meeste sünnipäraseks erinevused ei tingi seda, et nad peaksid tegema ainult teatud kindlaid töid ja õppima teatud erialasid. Ei ole kohane käsitleda eraldi meeste ja naiste tööd. Ajalooliselt traditsioonilisi ühele soole sobilikke ja iseloomulikke ameteid tänapäeval enam nendeks ei peeta.

1.3. Õppeaine koosneb kolmest osast:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.

2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet.

3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastu- võtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab omavastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel. Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

1.4. Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingat teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 7) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 8) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine;
- 9) õpilased võivad projektide ja uurimistöö teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitustest;
- 10) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 11) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguveestlusega.

1.4.1. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele tagatakse:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääri planeerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvuti veebist karjääri planeerimisalase info otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

1.5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peabolema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid.

Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist saab hinnata kursuse kokkuvõtva hindena. Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse.

Hinnatakse:

- 1) praktilisi töid: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust asjakohast infot otsida ja analüüsida;
- 4) loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

2. AINEKAVA

2..1. Karjääriõpetus 7. klass

Sihtrühm/klass	7. klass
Valikaine lühikirjeldus	<p>Õpilane teab oma ja teiste temperamendi omadusi, närvisüsteemi iseärasusi, oskab seostada elukutseid temperamenditüübiga, mõistab temperamenditüübi mõju ja olulisust olukordades toimetulekule ja iseloomu seost tegevusega. Õpilane mõistab väärtuste ja vajaduste tähendust ja seost elurollidega. Õpilane teab, kuidas kujunevad hoiakud. Teab, millised käitumisviisid on omased emotsionaalselt intelligentsele inimesele. Õpilane oskab analüüsida enda ja teiste tundeid, emotsioone, huvisid, iseloomuomadusi. Õpilane mõistab ameteid, töö sisu muutumist, ühiskonnas toimuvaid protsesse, oma ootusi tulevasele tööle, karjäärivõimalusi. Õpilane teab edasiõppimise (kutseharidus, kutsekeskharidus, gümnaasium, välismaal õppimine) iseärasusi. Oskab analüüsida töökuulutusi ja kohalikke töövõimalusi, teab oma kodukoha peamisi tegevusvaldkondi. Õpilane mõistab, millest sõltub tema töökoha valik. Õpilane oskab kasutada karjääriinfoallikaid, oskab leida infot, oskab kirjeldada endale sobivat tööd. Õpilane oskab määratleda enda valikuid, teab oma eelistusi. Oskab hinnata tegevusi oma igapäeva elus ja erinevaid alternatiive. Õpilane teab erinevate rollide olulisust elus ja on valmis arenemiseks, muutumiseks. Õpilane mõistab karjääriplaneerimist kui elukestvat protsessi, oskab hinnata alternatiive. Oskab püstitatud eesmärged analüüsida ja koostada tegevusplaane, lugeda lepinguid, koostada CV- d, motivatsioonikirja, käituda tööintervjuul.</p>
Eesmärgid	<p>Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtlushpädevus) arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega. Lõimingut toetab ka õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisisesed ja -välised sündmused.</p> <p>I moodul „Enese tundmaõppimine“</p>

	<p>Enesetundmise teema käsitlemine ja vastavate praktiliste harjutuste sooritamine aitab õpilasel kujundada enesemääratluspädevusi ning analüüsi tulemusel langetada teadlikke otsuseid, mis on seotud edasise haridustee ja/või tööeluga. Käsitletakse sotsiaalsete ja õpipädevuste seoseid tulevaste õpingute ja tööeluga. Õpiharjumuste teadlik kujundamine seotult teadlikult püstitatud eesmärkidega aitab ennetada õpilase haridustee katkemist ning soodustab elukestvat õpet.</p> <p>II moodul „Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmaõppimine“</p> <p>Õppimisvõimaluste, erinevate töövaldkondade ja tööturu suundumuste tundmine on vajalik, et õpilane oskaks teadlikult kavandada oma karjääri. Kujuneb valmisolek paindlikuks reageerimiseks tööturul toimuvatele kiiretele muutustele ja elukestvaks õppeks. Tööturuga praktilise tutvumise käigus saavad õpilased ülevaate erinevatest töövaldkondadest. Õpilasi suunatakse uurima ja võimalusel katsetama erinevaid töid, otsima ja leidma seoseid õpingute ja töövaldkondade vahel.</p> <p>III moodul „Planeerimine ja otsustamine“</p> <p>Planeerimise ja otsustamise põhimõtete tundmine aitab õpilasel süstematiseerida informatsiooni iseendast, tööturu võimalustest ja seostada seda oma tuleviku – ja karjääriplaanidega. Õpilane analüüsib erinevaid karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid. Õpilasel kujunevad teadmised ja oskused eesmärkide püstitamiseks, karjäärialaste otsuste langetamiseks, võimalike probleemide äratundmiseks ja nende ennetamiseks. Moodul keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele.</p>
<p>Õppesisu</p>	<p>I moodul (11 tundi)</p> <p>emotsioonid (subjektiivsed tundeelamused),</p> <p>emotsionaalne stabiilsus (emotsionaalne toimetulek ja enesekontroll), enesehinnang (üldine suhtumine iseendasse),</p> <p>huvid (aktiivne valiv suhtumine teadmistesse ja tegevustesse), isiksus (inimene, kellel on eneseteadvus ja sotsiaalne roll), iseloom (mis mõjutab inimese tegevusi, suhteid, valikuid), motivatsioon (mis paneb meid tegutsema),</p> <p>võimed (eeldused teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamiseks), väärtused (tõekspidamised, mis mõjutavad inimese tegevust ja otsustamist erinevates olukordades).</p>

	II moodul (12 tundi)
	<p>Amet (kindlate tööülesannetega ja vastutusega tööalane tasustatav tegevus), eriala (haridusasutustes omandatav teadmiste ja oskuste kogum mis on nõutav kutsealal töötamiseks), elukestev õpe (elu jooksul ette võetud õppetegevus, mis aitab parandada ja oskusi vastavalt vajadusele), pädevus (kompetentsus, mis pole rakendatav vaid ühes kontekstis), kutseharidus, kutsekeskharidus, üldharidus, tööturg, tööjõud (isikud, kes soovivad ja on võimelised töötama), töötu(isik, kes on ilma tööta ja otsib aktiivselt tööd ning on valmis kohe tööle hakkama), töömotivatsioon (vajadused ja soovid, mis innustavad tööalast tegevust).</p> <p>III moodul (12 tundi)</p> <p>Karjäär (tööga seotud elukestev areng), karjääriplaneerimine (muutuste, õppimise ja otsustamise protsessi teadlik juhtimine), karjääriõpe (teadmised endast, töömaailmast, elukutsetest, õppimisvõimalustest), karjääriinfo (info hariduse, tööturu, elukutsete ja nende omavaheliste seoste kohta), isiklik karjääriplaan (konkreetne tegevuskava), õpimotivatsioon (ajendid, põhjused, mis mõjutavad noore õpitegevust), elurollid (inimese käitumine oma staatuse kohaselt).</p>

Õpiväljundid	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab analüüsida enda isiksust ja ka kasutab eneseanalüüsi. 2. Oskab analüüsida ennast kui tulevast töötajat. 3. Teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel. 4. Suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega. 5. Teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; • Omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks. 6. Saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel. 7. Kasutab eneseanalüüsi tulemusi elutee planeerimisel ja karjäärivalikute tegemisel. 8. On motiveeritud õppima, tunneb ja kasutab erinevaid õpistrateegiaid/ õpioskusi. 9. Teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi. 10. Oskab leida infot tööturu kohta. 11. Teadvustab ennast tulevase töötajana. 12. Oskab näha oma erinevate elurollide seost karjäärivalikuga. 13. Tunneb tööturu suundumusi, erinevaid töövaldkondi, on teadlik võimalustest ja nõuetest tööturul. 14. Teab oma karjäärivõimalusi.
	<ol style="list-style-type: none"> 15. Mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning vajadus pidevaks enesearendamiseks ja elukestvaks õppeks. 16. Oskab leida infot tööturu, erialade ja õppimisvõimaluste kohta ning oskab seda kasutada. 17. Mõistab karjääriplaneerimist kui terviklikku, järjepidevat ja elukestvat protsessi. 18. Suudab iseseisvalt otsustada ja analüüsida otsust mõjutavaid tegureid. 19. Kasutab vajadusel karjäärispetsialistide abi (karjäärinõustamine). 20. On valmis teadlike karjääriotsuste tegemiseks ja isikliku karjääriplaani koostamiseks elukestva õppe valguses. 21. Võtab vastutuse oma karjääri planeerimisel.

Õppetöö korraldus	On tööd klassiruumis (üksi ja rühmas)+ arutelud, võimalusel väljasõidud ning kutsutakse külalisi ettevõtetest või karjääri kujundavates asutustest (Töötukassa, Rajaleidja, noorsootöötajad maakonnast ja omavalitsusest).
Hindamine	<p>Hinnatakse numbriliselt ning hinne kujuneb erinevate arvestuslike tööde raames</p> <p>Arvestatakse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) praktilisi töid: CV koostamine; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, eneseanalüüs, jms; 2) oskust mõtestada praktilist tegevust; 3) oskust otsida ja analüüsida asjakohast infot; 4) loomingulisust ja ratsionaalsust; 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest; 6) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde, õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.
Õppematerjalid	„Põhikooli karjääriõpetuse valikaine õpetajaraamat: kolmas kooliaste“; lisaks sooritavad õpilased erinevaid e-teste ning õpetaja kasutab visuaalseid materjale nagu telesaated „Noor meister“, „Tööröbikud“ jms.
Lisainfo	Kõige kaalukam osa hindamises on õpimapi, milles peavad olema kõik tundides tehtavad individuaalsed ja rühmatööd, ka kodused tööd. LÕK ja vähendatud õppekava õpilastel vähendatakse töölehtede arvu ja/või tööülesannete sisu.